

„Cuget clar” (Noul Semănător). al d-lui profesor N. Iorga recomandă numai cetace ar trebui să ne servească de hrană sufletească, condamnând cu drept cuvânt tot ce otrăvește sufletele tinerei noastre generații. O recomandăm călduros tuturor colegilor învățători, ca pe un ghid literar, pentru ca să știe a ocoli apele turburi dela isvoare înveninate.

Revista „Progres și Cultură” din Tg. Mureș a depășit cu mult cadrul de revistă a asociației învățătorilor, ci se poate situa printre revistele mari și serioase, ridicându-se prin condițiunile tehnice, cât și prin colaboratorii mai ales, la înălțimi ce nu pot atinge alte reviste oficiale.

Trimitem toată prețuirea noastră revistei „Platini Secelene” care cu mult înaintea noastră a luptat cu dârzenie, pentru a servi cu entuziasm creator colțisorul de țară pe care îl reprezintă cu mândrie și cinste.

Revista Tinerimii Crucii Roșii, filiala Bazargic face cinste conducătorilor prin felul îngrijit și deosebit de ales, atât ca formă cât și fond, în care a apărut numărul din Aprilie, mai ales ca început.

Revista F. N. R. ne vine cu mult avânt într’nsa, cu mult entuziasm și cu multe deziderate serioase, încât ne face să credem că își are o atitudine bine determinată în cadrul vieții social-culturale.

Ne interesează Revista „Dobrogea de Sud” a d-lui R. Rucăreanu din Bazargic și deși am trimis spre schimb numerele noastre apărute până acum, nu am primit nimic; rugăm deci a ne trimite.

Abonamentul 100 lei anual
Autorități 200 „ „

Domniei-Sale

Domnului _____

Satul _____

Com. _____

Jud. Constanța

GANDURI DELA MARE.

Revistă culturală regională.

Condusă de Titus Cergău.

MOTO:

Sunt sfinți care lasă moaște
și sfinți care lasă gânduri.

N. IORGA.

Dorim să contribuim cu toată puterea noastră de muncă la ridicarea meleagurilor noastre dobrogene, făcând cunoscut trecutul, redând prezentul și căutând a face și modeste preconizări asupra viitorului, situându-ne astfel printre revistele regionale ale țării.

Cuprinsul.

Săptămâna luminată, *Traian Marcu.*
 Liceo-mania ca și alte manii, *Gr. Someșeanu.*
 Gânduri dela Mare, *V. Galan.*
 De prin plaiuri dobrogene, *M. Bonjug.*
 Alienați mintali, *I. Dumitrescu Frasin.*
 Cântec dobrogean, *Titus Cergău.*
 Steaua învierii, *I. D. F.*
 Nevoi dobrogene, *Titus Cergău.*

Pe această cale aduc cele mai sincere mulțumiri d-lui Constantin Sary, părintele presei dobrogene, pentru clișeele ce ne-a dat.

li mulțumim cu toată căldura d-lui Eugen Ciălăc pentru amabilitatea și promptitudinea cu care ne-a trimis colecția Pământului din Călărași, condus de d-sa cu atâta măiestrie și abilitate literară.

Roș insistent pe toți d-nii cettori și abonați ai revistei noastre să ne trimită abonamentul odată cu rîmirea revistei.

T. CER.

**Redacția și Administrația : Str. I. Lahovari 105,
 Constanța**

Institutul de Arte Grafice „Albania“ — Constanța

Săptămâna luminată.

Praznicul cărții ne invită la o săptămână de reculegere sufletească, în timpul căreia să uităm o clipă goana după măruntele trebi ale zilei și să ne adâncim în ființa și nevoile lăuntrice. Gândul înaripat, care dăinuește mai trainic de cât bronzul monumentelor, cum spunea Horațiu, e vrednic de acest sacrificiu din partea noastră. Din întreaga frământare a trecutului n'a rămas nimic în afară de creațiile înălțătoare ale spiritului. Ele au călăuzit generațiile omenirii până astăzi și nu vor cunoaște niciodată moartea.

De aceea ctitoria culturală a înaltului Oblăduitor de astăzi al țării noastre este cea mai de seamă operă de creație așezată la temelie României-Noui. Dacă în trecut am însemnat ceva prin arme sau prin virtuți războinice, în viitor trebuie să brăzdăm drumuri de lumină prin puterea minții. Marea transformare a început. Dar tâlcul vieții noi încă nu e îndeajuns limpezit pentru toți. Și acesta-i rostul săptămânii cărții — al săptămânii luminate. Să adâncească convingeri și să deschidă orizonturi. Să dea îndrumări de viață nouă situând spiritualul deasupra vremelniciului. Să ne smulgă din vechile preocupări, cultivând virtuțile sufletului și puterea minții. Iar cartea este cel mai de seamă element al acestei orientări.

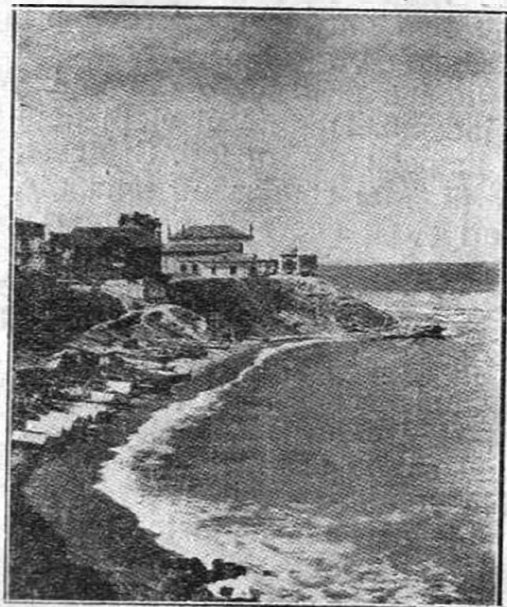
Trecutul românesc al pământului dobrogean a cunoscut premergători în acest ogor. Și praznicul luminii se cuvine să fie și praznic al amintirii și al recunoștinței. Nu vom trece sub tăcere pe semănătorii acestei semințe căci din fapta lor îndemnul va fi mai puternic și mai urmat.

Strălucirea care a depășit timpul și a trecut hotarele țării, a lui Vasile Pârvan, a fost plămădită în cea mai mare parte în lucrări desfășurate pe pământul Dobrogei. Același pământ a zămislit pe subtilul și nezduncinatul încrezător în triumful binelui și al adevărului, poetul Panait Cerna. Adăpost vremelnic i-a oferit acest pământ lui Duiliu Zamfirescu, cel mai desăvârșit artist al formei în poezia românească.

Fără un răsunet universal, zbuțiuți în înfăptuiri de o reală valoare, au apucat spinoasa cale a preocupărilor înalte Petru Vulcan, Ion Adam și Ion Roman. Flacăra sufletului lor a luminat înjgheburile vieții românești pe aceste meleaguri și cei de azi le datoresc recunoștința acestor pioneri deschizători de drumuri.

Pomelnicul nu trebuie să treacă la cei în viață. Munca lor va avea întreaga prețuire a viitorului crescută în forme noi de viață spirituală. Acesta este semnul sub care trebuie îndrumată, prin carte, viața. Mai multă seninătate în inimi, mai multă înțelegere a aproapelui, dragoste mai mare între semeni și multă înălțare spre sfere superioare de existență. Abia atunci săptămâna luminată va înceta de-a mai avea un rost căci în locul ei se va fi creat „viața luminată“.

TRAIAN MARCU.

Vedere din Constanța

Liceo-mania ca și alte manii...

Prin cea mai recentă lege de reorganizare a învățământului nostru secundar, ne trezim — dintr'odată — că toate școlile din această categorie, pe frontispiciul intrării, și-au ținut, cu litere mari de aur, vizibile — ca o reclamă americană, — titulatura schimbată în *liceu*.

De-acum încolo numai e: *școală*, «Școala de...», ci e: *liceu* — dragă Doamne — căci, vedeți, denumirea veche și care — după mine — corespundea în totul menirii pentru care aceste instituții au rațiunea de a fi, a devenit prea prozaică, s'a părut prea de toate zilele și nu însemna prea mult, nici în ochii celor ce o frecventau, nici — mai ales — pentru mentalitatea unora orbiți de titluri fără merit și stăpâniți de un orgoliu sui generis. Nu m'aș fi sezizat de această subită și cu nimic justificată schimbare de suprafață a școlii noastre, dacă la congresul pedagogic al învățătorilor, ținut mai zile trecute la București, vre-o câțiva colegi învățători, nu ar fi propus, ca — printr'o lege specială — și Școlile Normale, să se 'ntituleze în viitor: *licee normale*. Ca și cum cele vechi, adevăratele licee tradiționale, ar trebui să se numească atunci: *abnormale*, ca să se poată face distincția!? Nu?

Sau se crede că prin această titulatură nouă s'ar schimba, atât situația morală, cât și — mai ales — cea materială a dascălului? Ori, ar fi în stare noua nomenclatură să-i ridice prestigiul învățătorului în fața mulțimii și față de școlari? Nu nicidecum nu! *Prestigiul și-l menține nu numai educatorul, dar orice om, prin însăși faptele sale și vorbele sale cotidiene*. Mai mult o socot eu această tendință de schimbare de nume, ca o grandomanie a intitulărilor, pentru care, lumea în genere, e foarte susceptibilă și ahtiată, chiar

și 'n forma lui: «**Titel, ohne Mittel!**» un fel de: «fală goală, traistă ușoară!»

Mă miră că încă nu s'au luat dispoziții ca actuala școală de pescari-vânători dela Constanța — după aceeaș dorință, — prin nimic justificată — să se numească tot liceu și de sigur i s'ar zice: liceu pescăresc, sau de pescari, cam așa ceva!?

Vă vine să zâmbiți, nu? dar așa stau lucrurile. Nu mai avem școale; nici inferioare, nici superioare, nici de gradul I, nici de gradul II-lea, ci: *licee* și *gimnazii* comerciale, industriale, profesionale, casnice (?) etc.

Și acuma să ne 'ntrebăm de ce din «școală», am devenit liceu, sau gimnaziu?

Unui domn inspector școlar și liceal, pardon! punându-i întrebarea, de ce această liceo-manie ca să zic așa — în capul și pe capul învățământului nostru și al conducătorilor lui? Nu era bună și adecuată chiar, vechia titulatură de: «*Școală*», cu atribuțiile ei: comercială, profesională, de arte și meserii, casnică, de gospodărie etc, etc.? Oare nu școală și școlaritate, deci instrucție și educație se făcea și înainte și se face și acuma—cred—în toate aceste instituțiuni de interes obștesc și național? În plus, institutele-surori cu firma schimbată azi în licee pregătesc și fac și o școală a muncii; *sunt și școli practice de cariere imediate*, în cari teoria ar trebui lăsată pe planul al doilea: pentru ca tot timpul să fie rezervat practicei, în vederea specializării. Căci un absolvent (ă) al acestor școli, va trebui să iasă din ele, un om pe deplin format și priceput în meseria sa. Doar dâșii, la terminare, primesc o diplomă, ori aceasta însemnează știință! Ni s'a răspuns că tocmai aceasta s'a avut în vedere — prin noile titluri — ca să se atragă cât mai mulți «liceeni» și «gimnaziști» (sic) spre aceste școli, stăvilind într'ucâtva afluența, tot mai evidentă, spre liceele teoretice, ademenindu-i astfel pe copii să mbrățișeze și carierele practice prin frecventarea acestor școli cari, an de an, aveau un număr tot mai redus de înscriși. Trebuia deci, o denumire pompoasă și răsunătoare!

S'a făcut!

Argumentația d-lui inspector, la primul moment,

mi s'a părut foarte judicioasă și oarecum reală. Mi-am zis, deh! o fi și acesta un mijloc—și cum el se scuză prin însăși scopul — de a îndrepta pe copiii neamului nostru, să se 'ndrăgostească și de alte cariere, decât cele bugeti-vore; mult mai rentabile și cu dare de mână — evident —dacă ești om în stâlpi și-ți vezi de meserie, decât slujbaș-lefegiu pe spinarea și în cărca statului! Era cât p'aci să mă las convins de subtilul argument pus în față. Dar după ce — retras într'un ungher — am reflectat puțintel mai în fondul chestiunii; după ce am analizat nițel și partea psihologică a lucrurilor și oamenilor; ascultând conversați—de prezent și viitor— pe stradă și în familie; la ceaiuri fie și dansante; trăgând cu urechia în tren, tramvai și autobus—peste tot și dela toți—am auzit: dela liceu, în liceu, merg la liceu, liceu..... liceu.....; mi-am dat seama că acei cari au scontat efectele bune ale acestei schimbări de titulatură, a unor școli practice, au comis acel «*error fundamentalis*». la care—desigur—poate nici nu s'au gândit! În concluzie deci — și logic și real — nu dragostea de această meserie, nu identificarea cu însăși cariera, îi îmboldește pe tinerii noștri să urmeze o astfel de școală, ci titlul de nobleță, blazonul liceului îi atrage!?! Aceasta să fie oare?!

Vasăzică, titulatura de «Liceu» e mai mult o meală, cu care prinzi pe cei ce nu cu dragoste în sine și cu plăcere ar frecventa aceste școli!?

Acești liceeni, sau liceene (sic) de școală practică, abia de acum încolo nu se vor mai alipi carierelor, pentru care au învățat. Așa-i mentalitatea!

Cum să se coboare un astfel de absolvent (absolventă) din olimpul liceului în beciul prăvăliei; cum să stea la masa de croială, ori la ciocan și nicovală? Cum să le mai ardă absolvenților de licee, sau gimnazii *textile*, (căci avem și de acestea la Cislădie!) să întoarcă 'ncet suveica, ori să scuture covorul, când dâșii au terminat liceul? Ori aceasta înseamnă — așa-i mentalitatea tineretului de azi, susținută și din partea familiei și a majorității publicului — că trebuie (musai) să mergi mai departe, să te faci «domn»: funcționar, deputat, ministru, mă rog, orice, numai meseria învățată să n'o exercitezi.

Absolventul unui astfel de liceu se cuvine a urma Academia, Universitatea și alte școli înalte, iar registrele de contabilitate dublă să le poarte cine o vrea. Iată cum se naște pofta!

Iată cum, prin însăși această «schimbare la față» a acestor școli practice și de specializare, mai mult s'a stricat, decât s'a câștigat, în vederea creerii viitoarei noastre clase de meșteșugari și liberi profesioniști: comercianți, contabili, electricieni etc. anume pregătiți pentru aceste nobile îndeletniciri. Absolvenții aceștia, mai mult ca în trecut, vor da buzna la bugetul Statului.

Din păcate, noi Românii n'am ajuns încă să combinăm, în mod fericit, teoria cu practica. N'am ajuns încă să cinstim, după cum se cuvine, și alte preocupări, în afară de funcțiile publice. Nici astăzi nu am scăpat încă de zodiacul în care «Românul se naște funcționar și moare pensionar»! Din acest punct de vedere,— durere—suntem încă unilaterali, trăind tot sub vechia deviză: «Sau Caesar, sau nimic!». Numai că nu toți pot fi «CAESARI», iar a fi «nimica»-i rău și pentru individ în parte și pentru neam în general!

Așa încât o soluție a acestei grave probleme, de ordin social și național se impune a fi găsită și urmată — dar una sinceră și limpede, nu falsă și dulceagă — ca să se poată forma adevărata burghezie românească, fără de care o națiune, în actualele împrejurări... și niciodată — n'a avut viabilitate, nici tărie!

Clasa de mijloc, clasa producătoare ne lipsește, ea trebuie înfăptuită nu cu momeli și titlaturi, ci una conștientă și viguroasă, care să primească fără tremurici realitatea în față. «Mijlocașii» trebuie antrenați și puși la locul lor, căci în „matchul social” dâștii echilibrează extremele, care vecinic se ciocnesc!

Dar pentru aceasta ne trebuie o educație în sensul acesta—începând dela cele mai umile cătune—cu preotul și învățătorul, până la cele mai înalte foruri, toți să fim pătrunși de acest adevăr și să lucrăm în direcția aceasta.

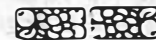
Clasa aceasta de cetățeni muncitori, să n'o seducem—dela început—pe căi greșite, prin concepții false despre menirea și rostul ei în stat și societate, ci pregătindu-i pentru viață, să-i dedăm pe școlari—cu mo-

destia, munca și sobrietatea: calitățile esențiale ale unei burghezii conștientă de ființa sa.

Cu întitlări de soiul celor arătate mai sus, încă nu am creiat o clasă de mijloc demnă; ba, mai rău, am săpat o prăpastie periculoasă între locuitorii acestei țări, îngroșind rândurile desrădăcinaților plebei.

Deci, mergi la școală, elevule, ce vrei din toată inima să înveți o meserie practică, iar liceul, cu al său nume, lasă-l și pe mai departe, teoricienilor!!

Prof. Gr. Someșanu—Constanța.

Gânduri dela mare.

Le-am primit în clipe de profundă liniște sufletească. Nici o frământare diabolică. Privesc din stepă spre mare, pe care, în fiecare dimineață senină și calmă, o văd ca o tipsie de argint, în care Apollo se oglindește. Uite marea! O vezi! Avem și noi aici un fel de fata morgana.

Și marea mi-a trimis gânduri. Gândurile sale, simple, pentru că ea în fond cu tot noianul său de apă, e compusă dintr'o simplă împletire de molecule. Ei, da, așa este, însă această împletitură e schișa imensului romantism care a mistuit și pulverizat atâta energie umană.

Eterna ispită. M'am ferit. Mi-a fost și-mi este frică și nu cutez să primesc îmbrățișarea sa. Imi sunt prea vii, prea noi, prea aproape, inconștevențele, violențele precum și injustețea sa. N'a fost dreaptă cu nimeni, mai mult, n'a cruțat nimic și din egoismul său n'a depășit nici un milimetru. Rectilinie. Caracter, deși înspăimântător, dar caracter.

În plus, n'are sentimente, pentru că, să fim drepti și să recunoaștem, în tot trecutul său a rămas față de oameni, indiferentă. I-am dat tot. Toată comoara noastră spirituală, Cu jertfe i-am smuls, i-am furat multe taine. Cu Prometheu focul, Argonauții, întreprinderea, creația, danaidele, butoiul fără fund simbolul circulației materiei în cosmos, Poseidon,

Nereide, Sirene, Amazoane, Vestale, focul sacru, colonii, civilizație și împlânzirea vastelor câmpuri barbare.

Omul a depășit de mult destinul său. Din sclav și stăpânit, a devenit, prin cucerire și luptă, liber și stăpânitor.

Tu, azi, dragă mare, te mulțumești din când în când să mistui câte un naiv, care crede că te poate măsura cu înotul, sau câteodată să pedepsești pe căpitanul care nu-i calm și perseverent la cârma monstrului de fier și foc care te brăzdează ignorând pigmeii de altă dată. Oricum, recunoaște. Te stăpânim. Mici, dar suntem puternici. Ne-ai învățat solidaritatea, ne-ai dat ideal, creație, ne-ai pedepsit când n'am fost la datorie. Noi azi îți facem poezii, scormonim cenușa stinsă a vieții de altă dată, te iubim fiindcă ești a noastră.

Vom adăuga ceva la zestrea ta? Puțin îți vom putea da, fiindcă suntem puternici și, dacă azi nu ești o simplă baltă, vei fi mâine, când urmașii nu vor mai avea absolut nici distanțe, nici dimensiuni, iar noi vom fi lut obișnuit.

Totuși, iartă-mi pozitivismul care mi-a ucis poezia și fantezia. Ași admite orice jertfe pentruca să reîntorc tecutul, să am binele; dar la răscrucea cu indeciziile și involburările de azi, nu putem decât să așteptăm limpezirea generală, pentruca să se poată semăna sămânța lumii noi, cu filozofia și valorile sale cari în întregime vor forma uriașa platformă a adevăratei civilizații ce vine.

Gânduri dela mare, fie din trecut, fie din prezent sau viitor, pe toate, le primesc cu drag, pentrucă orice gând bun, e admirabil când e sincer și curat.

Un somn cu vise, la căpătâiu șopot de isvor, duhuri blânde și bune, îngeri și spirit de dreptate, atâta pot spune pentru oamenii ce trimit «Gânduri dela mare».

V. D. Galan Motoșeni.

De prin plaiuri dobrogene.

de M. Bonjug.

M'a bucurat mult următoarea informație ce am citit-o în ziarul „Credința“, din 13 Aprilie a. c.

În comuna Zebil, din județul Tulcea, se construiește o școală monumentală, care va fi unica dintre școlile rurale din țară, cuprinzând: cinci săli de clasă de 14 | 7, sală de spectacole, antreu în față cu 6 bolți și terasă, o cancelarie pentru director și alta pentru învățătorii școlii, ateliere speciale pentru băieți și fete și câte o cameră pentru păstrarea sculelor, bucătărie pentru școala de menaj cu cămară și sufragerie pentru copiii săraci, coridor pe toată lungimea claselor, sală de festivități pentru elevi și alta pentru învățători, săli de dezbrăcare, pivniță pentru director, magazie de lemne, sală de distribuție electrică etc.

La etaj locuința directorului compusă din 5 camere, sală mare pentru bibliotecă și muzeu etc.

Adunarea fondurilor și subvențiilor se face de către d. George Botez, directorul școlii și președintele comitetului școlar de construcție.

M'a bucurat, cum am spus, această plăcută informație pentru mine, prin faptul că, ea mi-a trezit amintiri neșterse din timpurile trăite în această comună, copil acum 55 de ani și, mai târziu, începând din 1897, ca învățător—timp de 10 ani.

Deși locuiam cu părinții mei în satul vecin Congaz, unde tata slujea ca preot, totuși cele mai frumoase amintiri le am din Zebil, când împlinind în 1883—eta-tea de 8 ani, tata m'a dat la șoala din această comună, căci pe aceea vreme—fiind curând după anexarea Dobrogei, nu se aflau școli românești, de cât rar prin câte o cămună mai însemnată, cum erau Zebilul cu învățătorul normalist atunci de curând numit, D-tru Nițescu,

de fel de prin Cochrlent, jud. Constanța.

Învățătorul Nițescu mi-a pus cel dintâu abecedarul în mână, învățându-mă literile după nouile numiri pronunțând consunantele dintr'o dată cu vocala «a» = astfel: bă, că, dă, etc. citind: că a lă = cal, pă o mă = pom.

Metoda desigur ideală, pe atunci, comparativ cu buchile vechi, după care își bătea capul și bietul tata, să mă'nvețe a citi și nu reușea cu nici un chip, căci, cu mîntea mea crudă pe atunci, nu puteam pricepe, cum se face că din caco-az-linde, să iasă cal, și din piscoi-omli-mislele, să scoți pom; cu atât mai mult, cu cât tata voia, repede, repede să mă'nvețe pe lângă acest fel de cetire chinezească și memorizarea a o mulțime de rugăcuni ca: Mânca-vor săracii, Impărate ceresc, Dumnezeuul ael vecinic, deosebit de Tatăl nostru pe care îl spuneam și în biserică de vreo 2 ani, iar Mânca-vor săracii pela pomeni, când mă lua tata cu dânsul; acum îmi cerea să-i spun în biserică și crezul — eram abea de vre-o 9 ani și îl-am spus de sft. Maria din August de l-am umplut de venin, căci deși-l știam destul de bine acasă, în biserică l-am spus până la un loc și deodată m'am oprit, căci nu mi-l aduceam aminte de loc din ce cauză și chiar de mi-a amintit dascălul din strană, tot n'am putut continua. Atunci, de rușine, fac stînga 'mure și fuști pe ușă afară, uitându-mi și căciula în biserică și neoprindu-mă din goană de cât acasă. Aici făceam imprudența că la întrebarea mamei dacă a mers bine crezul, i-am spus că a mers ca apa. Aflând tata și așa destul de supărat pe mine că am mai spus și minciuni după ce am fugit din biserică cu crezul neisprăvit, mi-a tras o bastoneală, de par'că o simt și acum, Noroc de învățătorul Nițescu, care m'a scos din mîna lui, căci altfel era și mai rău. Venise cu tata de la biserică fiind poftit la noi, ca să aranjeze cu înscrierea mea la școala din Zebil cu începerea noului an școlar, Rămăsese ca pe 1 Septembrie să mă prezint la școală, Fiind gata cu tot ce-mi trebuia, într'o Duminică cu vre-o două zile înainte de începerea școlai, tata luând-o și pe mama, m'au dus cu căruța noastră la Zebil, unde m'au instalat în gazdă la un fin al nostru,

Angel Mărza, om avut, a cărui gospodărie cuprindea vr'un hectar de loc, cu vie în dosul casei și niște nuci mari cum eu încă nu văzusem, apoi meri, pruni, peri, încărcăți de fructe, de li se rupeau crengile, avea și stupi de albine în grădină. Mai târziu aflău că mulți din Zibileni aveau vie și grădini la fel.

Sat frumos era Zebil și pe atunci, dar încă acum? Pomana ce și-a făcut-o Pașa turcesc cedând acest loc din moșia sa, a făcut-o cu toată inima, căci așa se zice că Zebilul care însemnează pe turcește pomană, a fost așezat pe o parte din moșia unui Pașa care a dat-o de pomană satului.

Pe partea de M. Z. acest frumos sat este lacul Babadag, plin pe atunci numai cu cambulă, iar acum de când cu comunicarea cu brațul Dunărei Sf. Gheorghe, are din belșug tot felul de pește. Kilogramul de cambulă pe atunci se vindea cu 10 bani și rare ori de se urca la 15 bani. Pe partea de Nord se întind vitile numite «Cărliga» puse din îndemnul meu în acest loc potrivit pentru vie.

Înainte aveau vie în ceair, care dau niște vinuri f. acre, pe când aceste produc un vin care rivalizează cu cel de Sarica și Nicolifei,

Moș Marin Cartoafă, D-zeu să-l erte, un om înțelept, m'a ascultat și a pus întâi, tot după sfatul meu, a plantat el și o pădurice cu oțetari dați de mine, din cel din grădina școlai, de cari nu puteam scăpa, de mult ce se puiau. Spre răsărit e dealul numit Piatra lucie și terenurile agricole, în cari se află al școlai și al bisericii, câte 10 hectare. Spre apus vine delul Roșu în care este o peșteră numită Gaura Zmeului, despre care se zice că trece pe dedesubtul Zebilului, pe sub fundul lacului Babadag și a cetății Heraclea, de lângă satul Enisala. În anul 1904, profesorul de geografie Calmuski de la școala normală din Galați venind în excursie la Zebil cu mai mulți elevi din ultimul an, printre cari și fratele meu N. Bonjug—învățător și el în comuna Regele Ferdinand, fost deputat și revizor școlar al jud. Tulcea și care are aranjat în frumosul local de școală ce prin stăruința lui s'a clădit și un muzeu cu mai multe secțiuni având obiecte felurite, tot de el colecționate) s vrut să măsoare lungimea acestei peșteri. Armați câțiva din noi cu

revolvere — pentru ori ce eventualitate — și cu o frânghie, cu lumânări aprinse la țeava revolverului, am intrat nu cu puțină frică, mai ales eu care mă puseu în fruntea șirului. După mine venea preotul satului Simion Morozof, un prieten al meu din copilărie — apoi profesorul Calmuski și, la coadă, normalizții.

(Va urma).

ARTIȘTII MĂRII.

Cunoscutul și mult prețuitul pictor Florian, care s'a bucurat de o deosebită admirație din partea cunoscătorilor de artă, trăește în portul nostru. Îndrăgostit de mare, locuind de câțiva ani în corăbioara lui, artistic amenajată cu 2 cabine confortabile, unde pictează cele mai frumoase tablouri marine. Pânzele lucrate de el reprezintă frumuseți încheiate cu desăvârșită măiestrie picturală, lipsit de orice amănunt de prisos și totodată stilul pur marin în care sunt cizelate aceste tablouri curat artistice ale pictorului dobrogean, denotă și forță și maturitate a unui suflet de artist, care vrea și răușește să facă pe spectatori să se simtă legănați de valuri, ceeace el, artistul, a simțit când și-a conceput opera sa picturală. Fericit artistul din mâna căruia ies asemenea marine, căci marea este un element neastâmpărat și capricios ca o femeie și e cu atât mai de admirat acela care stăpânește această amantă nebună, geloasă par'că pe maestrul care o posedă sub talentul artei sale.

I.

*Un creator de lucruri dalbe
Cum te'n fioară valul lui!
Cum râd în zare spume albe
In gura infinitului...*

*In cuibul său de feerie
Din cel mai rustic vas marin,
Îți dă prilej de poezie
Făcând să uiți al vieții chin.*

T. Cer.

Marină de Florian

ALIENAȚI MINTALI.

E'n luna lui cuptor. Căldură, năbușitoare. Nadie nici o boare pe vânt și frunzele pomilor stau nemișcate par'că sunt de piatră.

În primărie, domnul secretei cască și privește la pânza de păianjen țesută într'un colț. Prin împrejurimi, s'aud caii tropotind în arii, zdrobind spicele ca să s'aleagă grăunțele; iar gospodarii îi mai îndeamnă cu câte un chiot sau un pocnet de biciu.

Ce bine-i să stai alene în primărie! Doar de aceea s'a făcut secretei. Dece să mai fie rob la munca câmpului? N'a învățat decât la școala primară; dar ce are a face? I se pare că toată lumea se uită după el și-l admiră, iar fetele nu mai pot de dragul lui. Vorbă să fie, căci oamenii din sat râd când îl văd tăind câinilor frunză; iar fetele i-au scornit fel de fel de cântece cu împunsături.

Apoi, acum el crede că știe să vorbească mai bine, — ca târgoveții. Spune câte una de se uită oamenii mirați la el, fiindcă nu-l înțeleg. Nici el nu prea înțelege cuvintele acestea noi și sucite, dar este mândru că le poate spune. Numai cu învățătorul din sat nu se prea împacă, fiindcă tot râde de el; ba încă, odată i-a făgăduit c'o să-i taie pofta să mai vorbească păsărește.

Ce-i pasă! Este secretei? Ce bine-i să stai așa, lenevind în primărie! Numai un lucru îl neliniștește. Dela prefectură, a venit un ordin care spune:

«In douăzeci și patru de ore, întocmiți și trimeteți un tablou amănunțit de toți alienații mintali din comună. De neexecutare, sunteți răspunzători.»

Ei, asta-i asta! Ce sunt aceia «alienați mintali»? De așa ceva n'a mai auzit. Pe cine să întrebe? Primarul e dus după treburi la oraș, iar notarul, având

concediu, nu-i nici el în comună. Cât despre moș Chiriac, — ajutorul de primar, — la ce să-l mai întrebe? De unde să știe acela, dacă nici el nu știe? Ar rămâne învățătorul; dar cum să-l întrebe? Mândria lui par'că nu-l lasă. Ce să facă? Factorul poștal mai stă doar câțva timp prin sat și apoi pleacă la oficiul din comuna alăturată. Răspunsul trebuie dat astăzi, căci factorul tocmai poimăine mai vine. Ce-o fi, o fi.

Se scoală și iese din primărie. Pleacă spre școală. Îl vede pe învățător robotind prin grădină.

— Bună ziua, domnule învățător.

— Bună, Mirescule; dar ce vânt te-a adus pela mine, căci nu te-am mai văzut de mult?

— Ași vrea să știu ce sunt aceia «*alineați mintali*», fiindcă nu prea sunt lămurit.

Învățătorul se oprește din lucru și-l privește lung.

— Cum ai zis?

— *Alineați mintali!*

— Unde ai văzut scris?

— Am auzit undeva.

— Apoi, nu se zice «*Alineați mintali*».

— Dar cum?

— *Alienați mintali!*

Învățătorului îi vine să râdă, dar se stăpânește. Prin minte îi trece un gând năstrușnic. Venise vremea să-l lecuiască puțin pe domnul secretar și-i tălmăcește vorbele pe dos:

— Apoi, Mirescule, alienați mintali însemnează oameni cumiști, cinstiți și destoinici.

— Foarte mulțumesc, domnule învățător. Cam așa șfiam și eu; dar nu eram sigur.

Învățătorul, fără să-și trădeze zâmbetul, spusese acestea cu un ton convingător.

Secretarul își ia rămas bun și pleacă repede la primărie, mulțumit că în sfârșit știe ce trebuie.

La o coală de hârtie, o liniază frumos și începe să scrie titlul:

«*Tablou de alineații mintali din comună*».

Pe cine să pună? Ei, pe cine! Pe primar, pe notar, pe proprietar, pe preot, pe învățător, ba și pe el însuși; dar, stai că mai sunt: Stan, Ion, Vasile, Petru, Stoian, moș Chiriac...

Scrie domnul secretar un pomelnic întreg, în care sunt trecuți vre-o treizeci de inși. După aceea, face și raportul cu care să înainteze tabloul. Trimite apoi vătășelul să-l cheme pe moș Chiriac, ajutorul de primar. Bătrânul, lăsându-și aria, vine.

— Uite, moș Chiriac, a sosit un ordin dela prefectură să trimitem grabnic un tablou de toți oamenii mai de seamă din sat și vreau să-l dau chiar acum cu poșta. Iscălește și dumneata în locul primarului, c'am semnat și eu!

Moș Chiriac iscălește «*pentru primar*» și pleacă. Domnul secretar vâă tabloul și raportul într'un plic, îl ștampilează, îi scrie adresa și-l trece în condică. Tocmai atunci se întoarce din sat și factorul poștal. Acesta iscălește în condică, ia plicul și pleacă.

După vre-o săptămână, vine un alt ordin dela prefectură, în care scrie:

„Nicolae Mirescu, secretarul acelei comune, este îndepărtat din serviciu, fiind alienat mintal”.

I. Dumitrescu-Frasin.

Mama...

Nimic nu-i mai etern, decât «*mama*». Nimeni și nimic nu-i mai bun, mai apropiat, mai sincer și desinteresat ca: *mama*. Gata la atâtea jertfe, abnegațiuni și privații — pentru ai săi și fericirea lor — cine poate fi altul, decât: *mama*?

Mama e întruchiparea binelui și al frumosului; mama e sinteza iubirii universale și concretizarea generei acestei lumi.

În jurul ei, ca 'n jurul soarelui, se 'nvârtesc ceilalți sateliți ai microcosmului familiar. Ea e centrul de gravitate către care tind și tot ea e centrifuză din care se desprind atâția și atâția meteoriți în haosul acestei lumi.

Și încă de când aceasta?

Din toate veacurile... ea... *mama* a fost începutul; prin ea s'a dat viață; cu ea și prin ea s'a perpetuat specia; prin ea suntem noi astăzi, ceea ce ne numim și tot ea va fi ultima suflare a acestui pământ.

Tatăl și-a făcut datoria — atunci — la 'nceput; a zis:

«să fie» și s'a făcut, dar, mama...ea, a creiat...și creiază mereu de-atunci și până 'n veci.

O, mamă, de ziua ta și a copilului, ce-ți putem dori fie — noi copiii — neastâmpărații tăi copii; ce-ți putem cere, decât, să ne ierți sburdălnicia, să ne ștergi lacrămile, să ne vindeci rănile... să ne primești și să ne strângi la sânul tău de mamă: cum ai mai făcut-o de-atâtea-ori și totdeauna?

Ce altă recunoștință mai vrei; cum să-ți răsplătim, numai singurul fapt, că ne-ai adus pe lume, când — noi miteții — suntem prea slabi și nu suntem în stare să 'nțelegem, măcar, această tainică minune. Pentru noi această-i lumea; căci dacă n'am fi fost, nici universul nu exista pentru unii. Tu ne-ai dat viața; tu ne-ai deschis ochii — *prin tine trăim noi, trăește lumea și există Dumnezeu.*

În mâna ta eram; puteai să ne sugrumi, să ne 'neci; puteai să-ți lepezi balastul grozavei tale dureri; dar n'ai făcut-o, nu! căci iubirea ta de mamă, și-a copleșit durerea; dragostea ta imacullă s'a resfrânt asupra micuțului tău îngerăș!

Și astăzi suntem!

Te necăjim, te supărăm, suntem nevrednici; facem mai mult rău, decât bine și tu, o! mamă, ne ierți; ne primești, așa precum suntem și 'n fiecare drac vezi: un înger!

Așa e mama; aceasta e iubirea cea mare și fără seamăn!

De aceea ori unde te duci, ori încotro te uiți, în tot locul, vezi și auzi acuvântul: *mamă*. Dela leagăn până la mormânt totdeauna strigi. *mamă!* Primul cuvânt al noului născut e: *mama*; pe patul suferinții, ros de boală, chemi ajutor: *mama*; în primejdie fiind, primul țipăt salvator e: *mama*; iar muribundul nu se poate despărți de această lume, fără să pronunțe cuvântul: *mamă!*

«O, mamă, dulce mamă, din negura de vreme,
«Pe freamățul de frunze, la tine tu mă chemi...»

căci și dincolo de groapă — mama noastră vrea să și aibă și în jurul ei să și vadă pe copiii săi!

Iată până unde merge iubirea de mamă și aceasta n'o putem răsplăti — noi, copiii, — decât să facem și noi la fel, la rândul nostru!

Aceasta de ziua mamei și a copilului.

Prof. GR. SOMEȘEANU.

• Cântec dobrogean.

*Când pe aripi de furtună
Dinspre mare vuet vine,
Crezi că firea e nebună
Mohorând zile senine,
e jalnic!*

*Urlă marea cu turbare
Spumegând spre tina rece,
Haos negru este 'n zare
Și fior prin suflet trece,
năvalnic.*

*Apoi sgomotul se pierde
Pe al zărilor cuprins,
Și sclipiri de val se vede,
Căci tot soarele a învins...
e biruință!*

*Dobrogene! Tu sub soare
Iți duci viața de plugar
Și în cântecul de mare
De furtună n'ai habar...
și ai credință!*

*Soarele își dă tărie
Să lucrezi glia cu mană
Și oricând a ta mândrie
E origina romană —
și speranța!*

*Pe-ale Tomisului urme
Sub a cerului cupolă,
Se mărește cu renume
O frumoasă metropolă...
e Constanța!*

Titus Cergău.

Steaua invierii.

Peste tot, clocot de viață nouă. Plantele se aromesc în sbucnirea sevei proaspete, găzele desmorțite mișună în toate părțile, iar omul, sub impulsul sângelui năvalnic, par'că întinerește și el.

Noaptea invierii,

Dela biserică, credincioșii ies purtând lumânări aprinse 'n mâini. Grupuri-grupuri se răspândesc pe străzi și — ca niște licurici prin întuneric, — luminițele par'că duc departe vestea biruinții celui neînvins.

Costea se strecoară prin mulțime și o apucă răsleț. Deși stă departe, nu-i grăbit. Abia pășeste, de nici nu simte unde calcă.

Se gândește... A fost un om sărac și a dus o viață aspră. Iși legase soarta de întruchiparea visurilor lui... Maria. Dar acum? Chiar în noaptea aceasta se 'nplinește anul de când Maria nu mai este. Poporul spune că nu-i bine ca cineva să moară în preajma invierii și ei tocmai astfel i-a fost dat.

Lui nu i-a rămas decât copilașul cu păr bălaiu. Când îl privește, par'că vede pe Maria.

Tot mergând încet, gândurile lui cuprind pe Nicușor, care doarme dus acum, cu zâmbetul pe buze, visând de stele și de ingeri.

Dar acasă, în pătuțul lui, Nicușor începe să se miște. Se ridică, se freacă la ochi, se uită la lampa aprinsă și prin casă...

În patul de alături, mătușa Ana se trezește și ea. Copilul o întreabă:

— «Unde-i tata?»

— «La biserică, puicule. S'a dus să iea 'natură, căci mâine-i paștele. Acum are să vină.»

Cu vorbă bună, mătușa îl așează din nou în pat. În urmă se ducă și ea și adoarme.

Însă Nicușor nu poate așipi. Mâine-i paștele? Vezi, de aceea i-a adus tatăl său un miel mititel cu lână pe el...

Mai de mult, tot la o sărbătoare, i-a adus niște jucării frumoase. Atunci, afară era zăpadă și copiii umblau cu steaua. Nu era tot paște? Acum de ce nu-i zăpadă? Mâine trebuie să umble iar copiii... Are și el o stea. I-a făcut-o atunci tatăl său, — o stea micuță ca și el, — să se joace, să cânte și să facă nebunii cu ea prin casă.

Nicușor se dă binisor jos din pat ca s'o caute. O găsește. Dar cântecul îl mai știe? Cum nu! L-ar cânta el, însă-i este teamă să n'o deștepte pe mătușa Ana.

Ce s'aude? Poarta! Trebuie să fie tatăl său care se 'ntoarce

dela biserică. Nicușor își ia steaua și s'așează în mijlocul camerei, gata par'că de atac.

Ușa se deschide și tatăl intră. Deodată, Nicușor mișcă steaua lui cea mică, sună clopoțeii și, cu glasul lui argintiu, începe să cânte. Costea se oprește uimit și privește la el. Nicușor însă cântă mereu. Mătușa Ana, trezită din somn, se uită și ea mirată.

Pe obrazii lui Costea se preling două lacrimi. Iși ia copilul în brațe, îl mângâie și-l sărută.

Intr'un târziu, Costea a adormit cu Nicușor pe genunchi. În visul lui, Maria i s'arată arătându-i copilul, iar Nicușor par'că tot cântă mișcând mereu steaua... steaua nădejzii din noaptea invierii.

I. D. F.

In memoriam.

† TROHIM CUZMICI.

La 14 August 1937, în vâra aceasta se împlinește un an dela moartea colegului Trohim Cuzmici, care a fost învățător la Mihai Viteazul, jud. Constanța.

† Fiul bătrânului dobrogean Moș Efim Cuzmici, din Năvodari, răposatul Trohim a fost un suflet de om ales, un învățător conștiincios și un cetățean conștient de rolul pe care îl avea în societate. Închin din toată inima cu tot regretul aceste rânduri, aceluia care era și un mare iubitor al Dobrogei pentru care începuse chiar să adune material, spre a face o monografie a satelor lipovenești de pe litoralul Mării Negre.

Dumnezeu să-l odihnească în lumea dreptilor, pe cel care a făcut cinste corpului, activând desinteresat atât pentru premilitărie cât și pentru străjeria țării.

G. d. M.

NEVOI DOBROGENE.

MOTO: Cum să nu te doară în suflet și să nu-ți fie jale de atâtea energii pierdute pentru neamul românesc, cheltuite în ură și răutate, în loc să fie izvor de iubire, de lumină și de muncă binefăcătoare.
A. Vlahuță.

In Dobrogea noastră cu stea ei de nostalgie și mister, cu valurile mării sale legănătoare ca niște brațe subțioare de mamă fiecare movilă, ori sat își ascunde tainic o legendă orientală, sau un adevăr antic, o poveste sau o istorie de demult.

Însăși Constanța de azi, descendenta bătrânului Tomis, ne ascunde nenumărate secrete istorice din trecutul ei milenar și măreț.

De ce nu ne-am ridicat oare azi, pe urmele strămoșilor noștri, când această provincie ne-a dat și oameni aleși, căci are și Dobrogea oamenii ei aleși, cari printr'o unire stăruitoare, ar face din ea o cetate a culturii dobrogene de azi.

Așa de pildă printr'o colaborare, desbrăcată de velleități și ambiții personale, între artiștii plasticei dobrogene, în fruntea căreia stă Tarasof, Florian, Sârbu, Lateș, Cardaș, D-ra Lerescu ș. a. s'ar putea pune bazele unei *Academii populare de pictură*. Aici la malul mării, sub diferite vederi ale coastei dobrogene, unde peisagiul mării se oglindește în nenumărate aspecte, unde bogăția deltei procură atâtea priveliști picturale, este cel mai nimerit loc pentru un astfel de altar scump al culturii estetice picturale, prin redarea elementului plastic autentic dobrogean cu o înțelegere drăvărșită.

Un început frumos ca o geană luminoasă, pare a se ivi la orizontul cultural—in prezent—prin constituirea regiunii Dobrogea a Fundațiilor Culturale Regale «Principele Carol», sub președinția D-lui Gh. L. Dimitriu, destoinicul animator al operelor culturale dobrogene. Acest început ne dă a înțelege că—poate—nu se va mai așterne în viitor colbul uitării peste trecutul acestei provincii, în care se mai găsesc figuri proeminente cu pu-

teri de muncă neobosite ca a d-lor: Prof. C. Brătescu, Dr. C. Mureșanu, D. Protopopescu, Al. Gherghel, Gr. Sălceanu, N. Teodoreanu ș. a.

Deasemenea Teatrul Ligii Culturale secția Constanța ar trebui—cred—incadrat regiunii mai sus numite, ne mai lăsându-se în reaga sarcină pe umerii președintelui Ligii D-lui Chișescu, a cărei activitate este îndeajuns cunoscută și apreciată de lumea intelectuală.

Totodată muzeul regional, opera incontestabilă a D-lui Prof. C. Brătescu, nu trebuie neglijat câtuși de puțin din cadrul activităților de mai sus, ci ar trebui neapărat să i se dea o dezvoltare serioasă, în special pentru formarea unei secțiuni etnografice, aici în Dobrogea, unde avem la îndemână un mozaic de naționalități diferite.

Gruparea tuturor scriitorilor, poezilor și artiștilor dobrogeni, în jurul unei reviste regionale, ar fi un ideal cultural, realizat cu folos pentru provincia noastră dela mare, față de care fiii ei spirituali ar putea spune că și-au făcut cu prisosință datoria.

Iar pentru înfrățirea și îmbrățșarea tuturor acestor ramuri de activitate artistică și culturală mai ales, se impune, ca un imperativ absolut necesar, construirea unui palat cultural al mării, din care să emane razele culturii și artelor specifice dobrogene, în cadrul României Noi și Mari.

Titus Cergău.

Cărți noi:

Școala de mâine, G. Simion insp. g-ral școlar

Kinegeticos, V. Petrescu.

Solitare, A. Gherghel.

Contribuții românești la ridicarea altor popoare I. Dumitrescu Frasin.

Valuri—roman, Lt. Radu Klein.

Din umbră—poezii, Popescu Scărișoreanu

Desenul ca mijloc de exprimare, Gh. Carp.

Creșterea oilor, dr. N. Teodoreanu.

Călăuza marinarului începător, Ed. Ghezzto.

Cântec de cristal, N. Țimiraș.

Adolescenții dela Brașov, Pericle Mărtinescu.